

Mentanarálitíð – eitt frálíkt tiltak

Oddagrein

SO kom mentanarálitíð, ið vit hava biðað eftir við spenningi. Álitíð fevnir um sera greiðar lýsingar av mentan og máli, mangan sera atfinnandi lýsingar av stöðuni hjá skapandi listini, kvæðunum, dansinum og listahandverkinum. Eisini fevnir álitíð um eina lýsing av stöðuni hjá søvnunum og loftmiðlunum, meðan skrivaða pressan ikki fær tann heiður at teljast millum føroyskar mentanartættir. Umframt hesar lýsingar eru ein hópur av sera konstruktivum og sera áhuga-verdum uppskotum, hvussu bætast kann um stöðuna hjá teimum ymisku mentanartættunum.

ÁLITÍÐ, sum vit skulu venda aftur til í øðrum sambandi, er eitt sera áhugavert tiltak og Sámál Petur í Grund, landsstýrismaður, eigur stóra tökk uppiborna fyrri at hava fingið hetta tiltak í lag. Men Sámál Petur hevur vónandi gjørt sær greitt, at vit ikki kunnu steðga við frageiðingini, hvussu so góð og áhugaverd, hon annars er. Tað má henda nakað annað og meira og tað má henda skjótt.

MEN fyrst eiga vit at fáa gongd á eitt alment orðaskifti um okkara mentan og tey kor, ið vit bjóða teimum, ið arbeiða við skapandi list eins væl og teimum, ið hava til starv at varðveita okkara mentanararv, ið er eitt týðandi hugtak í frageiðingini. Vit vilja tí fegin gera vart við, at teigarnir í Sosialinum standa opnir fyrri einum og hvørjum, ið hevur hug at skifta orð um mentanarálitíð. Vit vóna inniliga, at lesarar okkara taka av hesari avbjóðing og vóna annars, at álitíð fer at elva til eitt gott og breitt orðaskifti, soleiðis at vit fáa lýst stöðu almenningsins til hetta mál sum best.

EFTIR hetta orðaskiftið eiga landsins politikarar at taka eitt aðalorðaskifti um mentanarpolitikkin og síðan eigur landsstýrismaðurin í emntamálum saman við síni umsiting at fara undir at orða ein føroyskan mentanarpolitik. Í hesum starvi eigur landsstýrismaðurin at ráðfæra seg við umboð fyrri føroyskt mentanarlív – ikki bert við tey skilagóðu fólk, ið er nevnd í innganginum til álitíð um mentanarpolitik, men við eitt so breitt forum sum gjørligt.

Sosíalurín

Viðmerking

Eitt er postkort at skilja...

Viðmerking

Sverre Midjord
skrivar

Vit hava fingið tað teir kalla ráðharraábyrgd. Tað vil siga, at hvør landsstýrismaður sjálvur við ábyrgd yvir fyrri Løgtinginum avgerð, hvussu hansara mál-øki verða avgreidd. Tó hevur verandi samgonga tryggjað sær, at teir við at halda samanhangandi samgongufundar hava tryggjað fyrri, at tað sum kemur í Løgtingið, hevur meirluta aftan fyrri seg. Her hevur so løgmaðurin í hvussu so er lært nakað, tí ikki kann sigast, at nógvir samgongufundar vóru um átrókandi mál í fyrri samgonguni.

Hetta at hvør landsstýrismaður sjálvur avger, hvat skal fara fram og sostatt sjálvur tekur ábyrgd fyrri sínum øki, er uttan iva eitt gott tiltak. Tí tað hevur hann møguleika at fremja nakað av tí, sum flokkur hansara

stendur fyrri, og hetta má í hvussu so er tala til fólkaflokkinn, sum í síni andstöðu hevur havt víttfevnandi uppskot viðvíkjandi búskapinum, og vit vita at verandi landsstýrismaður í fíggjarmálum hevur víttfevnandi ætlanir um, hvussu hetta skal gerast. Og væl ætla teir at fremja í verki tað, sum teir ætlaðu í andstöðu, eitt nú postkort-uppskot teirra um skattamál og málið skuldi verið greitt at lagt fram, tí tinglimir teirra hava ferðast landið runt og greitt frá hvussu einkult tað er at loysa skattatrupulleikarnir, uppskoti liggur greitt, tí teir siga at teir vilja leggja tað fram aftur, og á postkortinum, sum teir sendu út, sigur Annfinn Kallsberg soleiðis.

Uppskot Fólkaflaksins um bruttoskatt er partur av einari heildarloysn og heldur hann fram, um hetta ikki verður framt soleiðis, sum vit ætla, so býður okkum ikki bótur.

Nú er at fara til verka, og skjótt skuldi tað fingist avgreitt, tí sum sagt uppskotið er klárt, tað er bert at fremja í verki tað, tit so leingi hava haft í tonkunum, nú ber til. Bjarni Djurholm sigur soleiðis á sama postkorti, at ótølendi skattatrygð rekur fólk frá hús og heim og køvur virkshugaðum og hótir tilveruna í Føroyum.

Og aðrir fólkaflaksmenn hava somu áskoðan, tað var meðan teir vóru í andstöðu. Nú er at vita, um teir veruliga tora í samgongu at seta tað so hart upp og fremja í verki tað, teir søgdu seg

vilja gera, um teir finga ávirkan. Nú hava tit bæði buktina og báðar endarnar, so nú er ikki at steðga, so at tilveran ikki verður meira trupul í Føroyum, so sum tingformaður tykkara boðar frá. Nú hava tit møguleikan og eisini hevur Annfinn boðað frá, at hann fer at lækka meirvirðisgjaldið í samband við hetta úttali frá fólkaflakkinum, var tað Vagnur Michelsen úr Tórshavn sum beinavegin hevði grein í bløðunum, har yvirskriftin var »hurra fyrri Fólkaflakkinum«.

Tað hurraðið fari eg at goyma, men tað skal ljóða, tá teir hava framt tað í verki, sum teir hava boðað frá.

Sum sagt, Annfinn hevur boðað frá, at hann fer at lækka meirvirðisgjaldið og sjálvandi skattin. Tað at lækka meirvirðisgjaldið vil sjálvandi koma brúkarunum til góðar, um rætt verður borið at. At eg sigi, at um rætt verður borið at, er tí at tað er roynt fyrri at lækka kostnaðarstöðið fyrri at bota um bæði inntøkurtygd og arbeiðsmøguleikarnar, hetta framdi Jóngerð Purkhús, tá hon umsát fíggjarmál í landsstýrinum, hon lækkaði tollin á byggitalfari úr 33% niður í 6% fyrri at geva byggingvinnu betri umstøðu og teimum sum bygdu betri møguleikar at fáa hús bygd fyrri lægri pris. Í Tórshavn var vanligi prisurin av einum húsum um eina millión. Tað víðti sagt, at prisurin skuldi í veruleikanum um henda lækkan kom brúkarinum til góðar

verði 270 túsund lægri, men tað kom ikki brúkarinum til góðar. Um lækkan av meirvirðisgjaldinum ikki beinleiðis kemur brúkarinum til góðar, so er einki vunnið, men tað víst eg ikki í, at verandi samgonga greiðir væl og virðuliga, hvussu víðurskiftini royndust viðvíkjandi tí lækking, sum varð framd av Jóngerð Purkhús, tað hava tit uttan iva vitan um. Tí tað í tingbóki fólkaflaksins solumann í byggitalfari, sum væl kann greiða frá, hvussu henda tolllækkan kom brúkarunum til góðar.

Ein lækkan av skatti og meirvirðisgjald má fyrst koma pensionistinum og láginntøkufólki til góðar, og tað má eisini fáast trygd fyrri, at øll tøkini hjá verandi borgarligu samgonguni ikki taka stöði undan inntøkurtygðini hjá fiskimonnum og annars lantakarunum. Men her skuldi væl eingin vandi verið, tí umboð Verkamannafylkingina eru væl borgan fyrri, at lónarógvinnin ikki verður størri enn hann er, sjálvt um teir góðtøku, at ein skrivstovu-leiðari í Tinganesi er meira verður í mánaðarløn enn tað, ein pensionistur hevur at liva fyrri um árið. Tey, sum hava borið samfelagnum uppi, verða lítið virð, tá tey ikki orka meira, men møgulega vil skattatøktuppskot fólkaflaksins bota um stöðuna, teir skula vita »at eitt er kort at skilja, eitt annað er skip at færa«.

Sverre Midjord

P-talið eitt óhugnaligt fyrbrigdi

Nú landsins myndugleikar hava arbeiðt við at umskipa ymisku almennu stovnarar hevur p-talið verið gandaorðið. Hetta gandaorð skal hjálpa myndugleikunum at halda borgaran niðri og ikki nokk við tí, nú nýta privatar stovnar (bankar o.a.) eisini p-talið til at kontrollera sínar kundar við. Hvør hevur givið teimum loyvi til hetta?

Dótturin var ikki meir enn nakrar vikur gomul tá ið hon fekk ta fyrstu skattarokningina tá hon fekk 50 kr. á núsóbókina og hetta er bara eitt lítið dømi hvussu skjótt og effektivt hetta gandatalið virkar.

Tað er rættiliga óhugnaligt at vita sær at setir tú 10 krónir í bankan so vita myndugleikarnir tað í somu løtu, tú hevur einki privat longur, identiteturin er tikin frá fólk og tað ringasta av øllum er at fólk eru leidd av øllum og mótfallin og mótmæla ikki.

Sjálvandi kann p-talið brúkast til okkurt skilagott, men harfrá til at øll skulu nýta tað er ræðandi. Datani verða goymd centralt og fyrstiliði tykkum tað misbrúk sum verður. Traðkar tað eitt lítið fet við síðuna av í samfelagnum so verður tað skrásett og tað fylgir tær alt lívið, tú sleppur ongantíð av

við tað aftur, hvussu so lítið tað er.

Eg trúgvi ikki, at fólk geva sær far um hvussu vandamikil hesin spurningurin er. Tú kanst ongantíð fara til ein stovn og tosa nakað privat longur. Tann viðgerðin sum tú fært har, verður deild út sum heitt breyð og tú kanst rokna bæði við einum og øðrum.

Tað sum eisini er so óhugnaligt er, at eingin veit um ein er skrásettur ella ikki og ein er skrásettur veit viðkomandi ikki, um upplýsingarnir verða misbrúktir og tá má minsta kravjið verða at ein fær at vita um ein er skrásettur og hvar.

Er ein skrásettur skeivt, hvar skal so ein venda sær til fyrri at fáa tað rætta aftur? Tí er tað umráðandi at fáa sett ein lógtingsins umboðsmann so fólk kunnu venda sær til onkan við tilikunum spurningum.

p.s. Einaferð arbeiddi ein áhugabólkur ímóti p-talinum men tað er langt síðani at nakað hoyrdist frá hesum bólk. Tað hevði verið áhugavert at fingið at vita, um hesin bólkur er til tí fólk eru bangin fyrri p-talinum og hevði ein tilikur bólkur fingið góðan stuðul í fólkunum.

Anti-Ptal